

FØRSTE AFSNIT
UNIVERSITETET OG KOMMUNITETET

I. BESTYRELSE

a. Beretning for året 1943-44.

Den akademiske lærerforsamling har i 1943-44 holdt eet møde, nemlig den 21. oktober 1943 med følgende dagsorden: 1) Meddelelser fra rektor, 2) Valg af universitetets prorektor for universitetsåret 1943-44, 3) Valg af lærerforsamlingens protokolfører for universitetsåret 1943-44, 4) Valg af 3 medlemmer af Konsistorium for tiden indtil universitetets årsfest 1944 i stedet for forhv. professorer, dr. med. C. E. Bloch og dr. phil. Einar Biilmann samt professor, dr. jur. Poul Johs. Jørgensen, som havde ønsket at udtræde, 5) Valg af et medlem fra det teologiske fakultet til bestyrelseskomiteen for Københavns universitets jubilæumsfond af 1929, 6) Valg af 6 medlemmer til Rask-Ørsted fondets komité, 7) Valg af 5 medlemmer af Folkeuniversitetsudvalget, 8) Valg af bestyrelsesmedlemmer fra universitetet til centralforeningen af lærere ved de højere læreanstalter, 9) Forslag fra det på lærerforsamlingens møde den 29. oktober 1942 nedsatte udvalg til ændring af lærerforsamlingens forretningsorden. Efter lærerforsamlingens møde holdtes møde af interessenterne i professorernes enkekasse.

Til *prorektor* for universitetsåret 1943-44 valgte den akademiske lærerforsamling 21. oktober 1943 professor, dr. med. S. Kjærgaard.

Til *protokolfører* for den akademiske lærerforsamling for universitetsåret 1943-44 valgtes 21. oktober 1943 docent, dr. jur. Stig Juul.

Dekanerne i universitetsåret 1943-44 har været: Professor, dr. theol. K. E. Skydsgaard ved det teologiske, professor, dr. jur. Erwin Munch-Petersen ved det rets- og statsvidenskabelige, professor, dr. med. H. Helweg ved det lægevidenskabelige, professor, dr. phil. Jón Helgason ved det filosofiske og professor, dr. phil. Bengt Strömngren ved det matematisk-naturvidenskabelige fakultet.

Til medlemmer af *Konsistorium* for tiden indtil universitetets årsfest 1944 valgte den akademiske lærerforsamling 21. oktober 1943 professorerne, dr. jur. Henry Ussing, dr. med. Erik Warburg og dr. phil. H. M. Hansen i stedet for henholdsvis professor, dr. jur. Poul Johs.

Jørgensen og forhv. professorer, dr. med. C. E. Bloch og dr. phil. Einar Biilmann.

Til medlemmer af *Konsistoriums stående forretningsudvalg* valgte Konsistorium 3. september 1943 professor, dr. phil. N. E. Nørlund i stedet for forhv. professor, dr. phil. Einar Biilmann og 9. december 1943 professor, dr. jur. Henry Ussing i stedet for professor, dr. jur. Poul Johs. Jørgensen.

Til medlem af *Konsistoriums stipendieudvalg* valgte Konsistorium 11. juni 1943 professor, dr. phil. H. M. Hansen i stedet for professor, dr. phil. Einar Biilmann og 26. januar 1944 professor, dr. jur. O. A. Borum i stedet for professor, dr. jur. Poul Johs. Jørgensen. Til suppleanter for de nyvalgte medlemmer valgte Konsistorium samtidig henholdsvis professor, dr. phil. Knud Jessen og professor, dr. jur. Stig Juul. Da professor Borum på grund af ophold i udlandet ikke kunne varetage hvervet som medlem af stipendieudvalget og suppleanten, professor Juul havde overtaget hvervet, valgte Konsistorium 26. januar 1944 professor, dr. jur. Erwin Munch-Petersen som ekstra suppleant. Stipendieudvalget valgte professor, dr. phil. L. L. Hammerich til formand.

Medlemmer af *fakulteternes stående forretningsudvalg* har i universitetsåret 1943-44 været, i det teologiske fakultet: professorerne Aage Bentzen og dr. theol. Flemming Hvidberg, i det rets- og statsvidenskabelige fakultet: professorerne, dr. jur. Poul Johs. Jørgensen og dr. polit. Carl Iversen, i det lægevidenskabelige fakultet: professorerne, dr. med. Knud Sand og dr. med. H. Haxthausen, i det filosofiske fakultet: professorerne, dr. phil. K. Friis Johansen og dr. phil. C. A. Bodelsen og i det matematisk-naturvidenskabelige fakultet: professorerne, dr. phil. N. E. Nørlund og dr. phil. R. Spärck.

Medlemmer af *fakulteternes legatudvalg* har i universitetsåret 1943-44 været, i det teologiske fakultet: professorerne, dr. theol. J. Nørregaard, dr. theol. Hal Koch og dr. theol. K. E. Skydsgaard, i det rets- og statsvidenskabelige fakultet: professorerne, dr. phil. Poul Johs. Jørgensen, dr. jur. O. A. Borum og dr. polit. F. Zeuthen, i det lægevidenskabelige fakultet: professorerne, dr. med. E. Lundsgaard, dr. med. Eggert Møller og dr. med. H. Helweg, i det filosofiske fakultet: professorerne, dr. phil. L. L. Hammerich, Ejnar Thomsen og dr. phil. C. A. Bodelsen med professor, dr. phil. Hartvig Frisch som suppleant og i det matematisk-naturvidenskabelige fakultet: professorerne, dr. phil. H. M. Hansen, dr. phil. Knud Jessen og dr. phil. Bengt Strömngren.

Til medlem af *bestyrelseskomiteen for Københavns universitets jubilæumsfond af 1929* valgte den akademiske lærerforsamling 21. oktober 1943 professor, dr. theol. Hal Koch.

Til medlemmer af *Folkeuniversitetsudvalget* genvalgte den akademiske lærerforsamling 21. oktober 1943 professorerne, dr. theol. H. Mosbech,

dr. polit. Carl Iversen, dr. phil. Rich. Ege og dr. phil. R. Spärck samt nyvalgte professor, dr. phil. Hartvig Frisch.

Til bestyrelsesmedlemmer fra universitetet til *Centralforeningen af lærere ved de højere læreanstalter* genvalgte den akademiske lærerforsamling 21. oktober 1943 professorerne, dr. jur. Poul Andersen, dr. phil. H. M. Hansen og dr. theol. H. Mosbech samt nyvalgte docent, dr. phil. F. J. Billeskov Jansen.

Til medlemmer af *Rask-Ørsted fondets komité* for perioden 1. november 1943–31. oktober 1947 valgte den akademiske lærerforsamling 21. oktober 1943 professorerne, dr. theol. J. Nørregaard, dr. jur. Fr. Vinding Kruse, dr. med. S. Kjærgaard, dr. phil. Knud Fabricius, dr. phil. Knud Jessen og dr. med. Knud Sand.

Om valg af en *bestyrelse for professorernes enkekasse* se nedenfor side 4.

Til medlemmer af udvalget til forberedelse af valg af rektor, prorektor og medlemmer af Konsistorium valgte fakulteterne i maj 1944 professorerne, dr. theol. Flemming Hvidberg, dr. theol. H. Mosbech, dr. jur. Erwin Munch-Petersen, dr. polit. Carl Iversen, dr. med. Einar Lundsgaard, dr. med. H. Helweg, dr. phil. K. Friis Johansen, dr. phil. Louis Hjelmslev, dr. phil. Knud Jessen og dr. phil. A. Langseth; til suppleanter for disse valgtes professorerne dr. theol. K. E. Skydsgaard, Aage Bentzen, dr. jur. Poul Andersen, dr. polit. F. Zeuthen, dr. med. Erik Warburg, dr. med. Preben Plum, dr. phil. Carsten Høeg, Ejnar Thomsen, dr. phil. Bengt Strömrgren og dr. phil. R. Spärck.

Til *universitetets stående udvalg for mindefester* valgte Konsistorium 26. april 1944 professorerne, dr. theol. Hal Koch, dr. jur. Stig Juul, dr. med. S. Kjærgaard, dr. phil. Knud Fabricius og dr. phil. Knud Jessen.

Til medlem af bestyrelsen for *Universitetets spisestuer* valgte Konsistorium 2. oktober 1943 professor, dr. theol. J. Nørregaard i stedet for forhv. professor, dr. med. C. E. Bloch.

Til medlem af *Dansk Studiefonds repræsentantskab* genvalgte Konsistorium 26. januar 1944 professor, dr. jur. Stephan Hurwitz for tiden 1. januar 1944–31. december 1946. Under hensyn til professor Hurwitz' ophold i udlandet valgte Konsistorium 9. oktober 1943 professor, dr. phil. L. L. Hammerich til midlertidigt at repræsentere universitetet i fondens repræsentantskab.

Til medlem af *bestyrelsen for Studieoplysningskontorerne i København og London* valgte Konsistorium 26. april 1944 professor, dr. jur. Henry Ussing i stedet for forhv. professor, dr. jur. Poul Johs. Jørgensen.

Til medlemmer af *Dansk forfatterfonds bestyrelse* valgte det filosofiske fakultet november 1943 professorerne Ejnar Thomsen og dr. phil. F. J. Billeskov Jansen (j. nr. 346/43).

Til medlem af et udvalg, som Akademiet for de tekniske videnskaber

nedsatte til behandling af *spørgsmål i forbindelse med atmosfærens forurening som følge af den voksende industrialisering*, valgte Konsistorium 16. februar 1944 professor, dr. phil. P. Boysen Jensen (j. nr. 123/44).

b. *Valg af en bestyrelse for professorernes enkekasse.*

(j. nr. 77/43 og 124c/43).

Forhv. professor i forsikringsmatematik, tidligere efor for professorernes enkekasse, dr. phil. J. F. Steffensen, tilskrev den 11. marts 1943 universitetets rektor således:

Som efor ved professorernes enkekasse har jeg ved flere lejligheder været i tvivl om, hvor langt min kompetence strækker sig. Medens der f. eks. ikke kan være tvivl om, at eforen, der vælges særlig med henblik på den tekniske sagkundskab, er berettiget til af kurator at forlange de oplysninger om kassens indtægter og udgifter, aktiver, o. s. v., som er nødvendige ved en statusopgørelse, er der andre spørgsmål, hvor eforen, i alt fald efter min opfattelse, ikke er kompetent til at handle på egen hånd. Dette gælder f. eks. spørgsmål om fortolkningen af kassens fundats, om muligheden for under særlige forhold at eftergive restancer o. s. v. Det vilde derfor efter min mening være ønskeligt, at der på førstkommende lærerforsamling blev valgt en bestyrelse for enkekassen, f. eks. bestående af universitetets rektor som formand, referendarius som juridisk medlem og professoren i forsikringsmatematik som teknisk medlem.

Forslaget blev derefter sat på dagsordenen på den akademiske lærerforsamlings møde den 21. oktober 1943 og vedtaget af lærerforsamlingen, hvorefter den første bestyrelse kom til at bestå af universitetets rektor, professor, dr. theol. J. Nørregaard, professor, dr. jur. Henry Ussing og professor i forsikringsmatematik W. Simonsen.

c. *Ny forretningsorden for den akademiske lærerforsamling.*

(j. nr. 220/43).

På den akademiske lærerforsamlings møde den 29. oktober 1942 vedtoges det at nedsætte et udvalg til at fremkomme med forslag til en ny forretningsorden for lærerforsamlingen, særlig bestemmelserne vedrørende fremgangsmåden ved valg af rektor. Til medlemmer af dette udvalg valgtes rektor, professor, dr. theol. J. Nørregaard, professorerne, dr. med. Carl Sonne, dr. phil. O. E. Ravn, dr. phil. Knud Jessen, dr. jur. Poul Johs. Jørgensen, dr. phil. L. L. Hammerich, dr. med. E. Lundsgaard samt docent, dr. jur. Stig Juul.

Udvalget udarbejdede et forslag, som blev vedtaget på lærerforsamlingens møde den 21. oktober 1943. Lærerforsamlingens forretningsorden fastsattes herefter således:

§ 1.

Stk. 1. Den akademiske lærerforsamlings årlige valgmode afholdes omkring midten af oktober måned og indkaldes af rektor til en af ham berammet torsdag med mindst 8 dages varsel. Til andre møder, der ligeledes såvidt muligt holdes på en torsdag, gives der samme varsel, medmindre særlige grunde gør en hurtigere sammenkaldelse nødvendig.

Stk. 2. Når der i medfør af anordning af 5. oktober 1936 om Københavns universitets organisation § 9 stk. 3 fremsættes begæring om sammenkaldelse af lærerforsamlingen til drøftelse af et universitetsanliggende, sker sammenkaldelsen, når ikke en længere frist aftales mellem rektor og de pågældende medlemmer, til den første torsdag, der indtræffer mindst 14 dage efter begæringens fremsættelse.

§ 2.

Dagsordenen for hvert møde fastsættes med iagttagelse af de i anordning af 5. oktober 1936 § 9 indeholdte regler af rektor og tilstilles lærerforsamlingens medlemmer om muligt mindst 8 dage før mødet.

§ 3.

Rektor sørger for, at medlemmerne får passende adgang til før mødet at blive bekendt med de sager, der skal behandles, enten ved at de i tide trykkes og omsendes, eller ved at de lægges frem til eftersyn. Når et forslag forelægges lærerforsamlingen til udtalelse, kan medlemmer, der ønsker at foreslå ændringer i forslaget, forlange disse omsendt i trykt stand før mødet, når de tilstilles rektor senest 5 dage før dettes afholdelse.

§ 4.

Stk. 1. Lærerforsamlingens møder ledes af rektor. Ved valg af konsistorialer kan rektor bistås af valgudvalget (jfr. § 13).

Stk. 2. Opstår der tvivl om forretningsordenens fortolkning, kan rektors afgørelse kun underkendes af forsamlingen med to tredjedele af de afgivne stemmer.

§ 5.

Lærerforsamlingens protokolfører vælges for et år ad gangen på lærerforsamlingens årlige valgmode; i hans forfald sætter forsamlingen en anden i hans sted. Protokollen skal foruden beslutningerne indeholde en oversigt over forhandlingerne og angivelse af afstemningers udfald. Den underskrives af rektor og protokolføreren og kan fordres oplæst ved det følgende mødes begyndelse; den skal altid være tilgængelig for ethvert medlem af lærerforsamlingen. Der optages i hvert møde en liste over de tilstedeværende medlemmer; denne liste vedlægges protokollen.

§ 6.

Stk. 1. Når en sag forelægges lærerforsamlingen efter begæring af ministeriet eller det i anordning af 5. oktober 1936 § 9 stk. 3 fastsatte antal medlemmer, kan forsamlingen beslutte, at sagen skal udsættes til fornyet behandling i et senere møde; til sådan beslutning er det tilstrækkeligt, at et derom fremsat forslag opnår en tredjedel af de afgivne stemmer. Samme regler gælder, når rektor forelægger lærerforsamlingen et forslag til udtalelse, ved hvilket der tilsigtes forandringer i universitetets organisation eller vigtige ændringer i dets virksomhed eller i dets hidtidige optræden udadtil. Iøvrigt beror det på rektor, om udsættelse til fornyet behandling i et senere møde skal finde sted. Rektor kan i alle tilfælde selv træffe beslutning om sådan udsættelse.

Stk. 2. Tidspunktet for den fornyede behandling fastsættes af rektor, der dog, når en udsættelse er besluttet af lærerforsamlingen, kun i påtrængende tilfælde kan sammenkalde nyt møde før efter en måneds forløb.

§ 7.

Når en sag udsættes til fornyet behandling i et senere møde, kan lærerforsamlingen nedsætte et udvalg til nærmere overvejelse af sagen og afgivelse af en indstilling om den ved dens fornyede behandling. Ethvert udvalg kan begære sig oplysninger meddelt af rektor eller gennem ham af universitetets andre myndigheder eller tjenestemænd.

§ 8.

Med forbehold af reglerne i § 6 om sagers udsættelse til fornyet behandling i et senere møde kan forhandlingerne om en sag på ethvert trin standses ved forsamlingens beslutning, når rektor eller 5 medlemmer stiller forslag derom.

§ 9.

Når en af lærerforsamlingen vedtagen udtalelse skal fremsendes til ministeriet eller af rektor agtes fremsendt enten til dette eller andre, har forsamlingen ret til at lade udtalelsen ledsage af en foreliggende udvalgsbetænkning eller kan overdrage den nærmere motivering til rektor, alene eller i forbindelse med Konsistorium, eller til et særligt udvalg. Et mindretal kan kræve lejlighed til indenfor en af forsamlingen fastsat frist at formulere og motivere sin særstilling; denne udtalelse fremsendes da sammen med Flertallets, eventuelt ledsaget af dets bemærkninger.

§ 10.

Stk. 1. Afstemning om en lærerforsamlingen forelagt sag finder foruden ved valg altid sted, når det drejer sig om sager af den i § 6 stk. 1

1ste og 2det pkt. nævnte art, eller det begæres af 10 medlemmer. Iøvrigt beror det på rektor, om forhandlingerne om en sag skal afsluttes med en afstemning.

Stk. 2. For at valg af rektor, prorektor eller medlemmer af Konsistorium kan finde sted, må over halvdelen af medlemmerne være til stede. Er dette ikke tilfældet, sammenkaldes snarest muligt nyt valg-møde.

§ 11.

Afstemninger, der ikke angår valg, sker som regel ved håndsoprækning; dog kan mindst 10 medlemmer kræve afstemning ved navneopråb. Til vedtagelse af en beslutning kræves, hvor ikke andet er bestemt, simpelt stemmeflertal.

§ 12.

Stk. 1. Afstemning ved valg af rektor, prorektor eller konsistorialer foregår altid skriftlig. Andre valg kan ske ved håndsoprækning, for så vidt der ikke fra nogen side forlanges skriftlig afstemning. Ved valg af udvalg må en sådan afstemning dog forlanges af mindst 10 medlemmer. Ved afstemningerne anvendes der stemmesedler uden underskrift. Der kan med gyldighed kun stemmes på kandidater, som er bragte i forslag for afstemningen. Hvis ved et valg nogen stemmeseddel indeholder navnet på en person, på hvem der ikke gyldig kan stemmes, anses navnet som uskrevet. Er valget bundet til medlemmer af bestemte fakulteter, og der er stemt på flere medlemmer af samme fakultet, end der kan vælges, er stemmesedlen dog helt ugyldig. Dette gælder også, hvor der på stemmesedlen er opført flere personer, end der i det hele skal vælges.

§ 13.

Stk. 1. Valg af rektor, prorektor samt medlemmer af Konsistorium forberedes af et udvalg på 10 medlemmer, der vælges af fakulteterne, to af hvert fakultet, det ene blandt fakultetets repræsentanter i konsistorium, det andet blandt fakultetets øvrige medlemmer. For hvert medlem vælges tillige en suppleant, der indtræder i udvalget under forfald for vedkommende medlem, eller når dette udtræder, fordi han selv er bragt i forslag som kandidat ved et valg. Sådan udtrædelse skal altid finde sted, når et medlem foreslås som kandidat ved rektorvalg, men iøvrigt kun, når et flertal af udvalget finder det rigtigt.

Stk. 2. Valg til udvalget foretages inden udgangen af maj måned i de år, i hvilke ordinært rektorvalg skal finde sted, og gælder for to år. Afgår et medlem af udvalget eller en suppleant i løbet af valgperioden, vælger fakultetet snarest muligt et nyt medlem i hans sted.

Stk. 3. Valgudvalget vælger selv sin formand.

§ 14.

Stk. 1. Ved de ordinære valg af prorektor eller medlemmer af Konsistorium udsender det i § 13 nævnte udvalg i begyndelsen af september måned til samtlige lærerforsamlingens medlemmer en meddelelse om det eller de forestående valg og opfordrer dem til inden den 25. september enkeltvis eller gruppevis at indsende forslag om kandidater. Efter udløbet af den nævnte frist kan ingen nye kandidater bringes i forslag.

Stk. 2. Ethvert forslag, som er underskrevet af flere, skal indeholde meddelelse om, til hvilken underskriver henvendelser fra udvalgets side angående forslaget kan rettes. Forslagene gøres på konsistorialkontoret tilgængelige for lærerforsamlingens medlemmer, efterhånden som de indkommer.

Stk. 3. Ved udfyldningsvalg skal udvalgets meddelelse om valg som regel ske mindst en måned før valget og forslag om kandidater indkaldes til mindst 14 dage før dette, men disse frister kan, hvor deres overholdelse vilde frembyde vanskelighed, med rektors samtykke afkortes af udvalget.

§ 15.

Stk. 1. Hvis der med hensyn til de i § 14 nævnte valg ikke ved udløbet af fristen for indsendelse af forslag til valgudvalget er fremkommet noget sådant, opstiller udvalget forslag til valg til den eller de stillinger, der skal besættes, eller hvis flere skal vælges, en kandidatliste. I tilfælde af uenighed indenfor udvalget kan ethvert medlem af dette eller enhver gruppe af medlemmer stille særligt forslag, eventuelt ændringsforslag til en af andre medlemmer opstillet kandidatliste. Ved omsendelse af forslagene til lærerforsamlingens medlemmer skal det meddeles, om de er stillede af hele udvalget, eller hvilke medlemmer der har stillet hvert enkelt af dem.

Stk. 2. Er der med hensyn til et vist valg til udvalget kun indsendt et enkelt forslag, er udvalget i almindelighed bundet til blot at sende dette videre til lærerforsamlingen. Hvis udvalget nærer tvivl om, at forslaget er udtryk for en mere udbredt opfattelse, kan udvalget dog efter forhandling med den i § 14 Stk. 2 nævnte underskriver og eventuelt andre underskrivere af forslaget opstille et andet forslag ved siden af det indsendte og fremsende begge forslag til lærerforsamlingen, hvorved reglerne i stk. 1 2det og 3die pkt. finder tilsvarende anvendelse. Under forhandlingerne skal det meddeles underskriverne, hvilket forslag udvalget agter at opstille, for at de kan afgøre, om de under de således foreliggende forhold vil fastholde det indsendte forslag.

Stk. 3. Dersom der med hensyn til et valg er indsendt flere forslag til udvalget, skal dette indkalde de i § 14 stk. 2 nævnte underskrivere og eventuelt andre af underskriverne til et møde, i hvilket det gør

rede for de forskellige foreliggende forslag og foranlediger en forhandling om disse. Det eller de forslag, som efter denne forhandling fastholdes, sendes af udvalget til lærerforsamlingen.

§ 16.

Stk. 1. Om valg af universitetets rektor gælder følgende regler:

Stk. 2. I de år, i hvilke ordinært valg af rektor skal finde sted, træder valgudvalget sammen til et møde inden udgangen af juni måned. I dette møde finder en foreløbig drøftelse af kandidatspørgsmålet sted på grundlag af forslag fremsat af udvalgets medlemmer.

Stk. 3. I løbet af september måned, senest den 25., afholdes i samme øjemed møder af de enkelte fakulteter. Til disse møder tilkaldes også de under fakultetet hørende lektorer, som er medlemmer af lærerforsamlingen, selv om de ikke er optaget i fakultetet. På fakultetsmødet redegør fakultetets repræsentanter i valgudvalget for forhandlingerne i dette og giver meddelelse om, hvem udvalget har tænkt sig at bringe i forslag til rektor, eller – hvis meningene herom har været delte – hvilke forslag der fra forskellig side har været stillet uden senere at være opgivet. Dagsordenen for mødet skal indeholde oplysning om, hvilke kandidater fakultetets repræsentanter i valgudvalget vil nævne. Forslaget eller forslagene drøftes derefter med det formål at orientere repræsentanterne i valgudvalget om stemningen indenfor fakultetet. Under forhandlingerne kan enhver deltager i mødet bringe nye forslag frem.

Stk. 4. Snarest muligt efter 25. september træder valgudvalget påny sammen for at modtage beretning om forhandlingerne i fakultetsmøderne og for under hensyn til stemningen på disse at tage endelig stilling til de foreliggende forslag, derunder de først i fakultetsmøderne fremsatte.

Stk. 5. Enes udvalget om en enkelt kandidat til rektorstillingen, stiller det overfor lærerforsamlingen forslag om valg af denne. I modsat fald fremsender det de ved mødets slutning opretholdte forslag med angivelse af, hvilke medlemmer af udvalget der stiller hver enkelt.

Stk. 6. Når mindst 3 medlemmer af valgudvalget forlanger det, skal der, forinden sagen går til lærerforsamlingen, finde en skriftlig prøveafstemning sted blandt de universitetslærere, der er medlemmer af forsamlingen. Til brug ved afstemningen tilstiller udvalget hver enkelt af disse en stemmeseddel med tilhørende svarkonvolut. Stemmesedlerne, på hvilke kandidaterne anføres i bogstavorden, indrettes således, at den stemmeberettigede har lejlighed til at angive, både hvem han principalt stemmer på, og hvem han subsidiært vil foretrække. Stemmeafgivningen sker ved nummerering. Stemmesedlen underskrives ikke.

Stk. 7. Har prøveafstemning fundet sted, overvejer udvalget efter

udløbet af den af valgudvalget for afgivelse af stemmesedler fastsatte frist endnu engang kandidatspørgsmålet. Hvis herefter alle forslag på nær et enkelt frafalder, fremsendes dette til lærerforsamlingen som udvalgets forslag. I modsat fald fremsendes de forslag, som ikke er frafaldet, med angivelse af, hvilke medlemmer af udvalget der stiller hvert enkelt, eventuelt af, at et eller flere af forslagene er fremkommet udenfor udvalget, samt af, hvor mange principale og subsidiære stemmer hvert af dem har opnået, og hvor mange af lærerforsamlingens medlemmer der har deltaget i afstemningen.

§ 17.

Ved udfyldningsvalg til stillingen som rektor forholdes der efter reglerne i § 16 med følgende afvigelser. Valgudvalgets første møde afholdes snarest muligt, efter at afholdelse af udfyldningsvalg har vist sig nødvendig, og de i § 16 Stk. 3 omtalte fakultetsmøder i løbet af 14 dage, efter at fakulteterne fra udvalget har modtaget anmodning om at træde sammen. Straks derefter afholder valgudvalget sit andet møde.

§ 18.

De forslag, valgudvalget stiller eller fremsender, omsendes til lærerforsamlingens medlemmer mindst 1 uge før det møde, hvori valget skal foretages.

§ 19.

Ved valgene kan der kun stemmes på de af valgudvalget eller dets medlemmer i henhold til §§ 15-17 i forslag bragte personer eller på personer, der omfattes af de af udvalget i medfør af § 15 fremsendte forslag.

§ 20.

Ved de ordinære valg til Konsistorium foretages særskilt afstemning for hvert af de fakulteter, for hvis vedkommende forskellige forslag foreligger. Iøvrigt sker afstemningen, når ingen forlanger andet, under eet for alle fakulteter, henholdsvis for alle de fakulteter, om hvilke særskilt afstemning ikke efter foranstående regel skal finde sted. Der kan i så fald stemmes på hele listen eller den pågældende del af listen ved en af rektor angiven fælles betegnelse uden anførelse af kandidaternes navne. Tilsvarende regler gælder ved udfyldningsvalg til Konsistorium, når der skal vælges medlemmer for flere fakulteter.

§ 21.

Til valg kræves absolut stemmeflerhed af de i mødet tilstedeværende, jfr. dog § 22. Opnås ikke tilstrækkelig stemmeflerhed ved første afstemning, foretages påny et frit valg. Behøves en tredje afstemning, kan der kun stemmes på dem, som har opnået flest stemmer, i et antal,

der er dobbelt så stort som antallet af de endnu ikke afgjorte valg. Tvivlsomme tilfælde, som ved anden og tredje afstemning måtte fremkomme ved lige stemmetal, afgøres ved lodtrækning.

§ 22.

Valg af udvalg skal, når mindst 10 medlemmer begærer det, foretages efter forholdstal. Skal valg foretages efter forholdstalsvalgmåden, meddeler rektor, hvor mange stemmeberettigede der er til stede; senere tilkomne kan ikke deltage i valget. Derefter gøres en pause på mindst 15 minutter, for at de tilstedeværende kan træffe indbyrdes aftale om stemmegivningen. Stemmesedlernes tal deles med antallet af de medlemmer, der skal vælges, og det derved fremkomne forholdstal, med bortkastelse af brøken, lægges til grund ved valget; hvis det derved fremkomne tal kan nås af flere, end der skal vælges, forhøjes det dog med 1, hvilket vil indtræde, når kvotienten bliver lig med eller mindre end divisionsresten. Efter at stemmesedlerne er nedlagte og blandede i en urne, fremtager rektor dem en for en og oplæser det første på enhver af dem anførte navn. Så snart et navn er forekommet så ofte, at det har nået forholdstallet, erklæres den pågældende for valgt. Derpå fortsættes med oplæsningen af de tilbagestående stemmesedler, således at, hvor på nogen af disse den allerede valgte navn forekommer som det første, udslettes det, og det næste navn betragtes da som først skrevet. Når påny forholdstallet er opnået for nogen, afbrydes og fortsættes oplæsningen på den før beskrevne måde, indtil det hele antal, der skal vælges, er valgt. Hvis ikke alle valg er afgjorte ved den første gennemlæsning af stemmesedlerne, blandes disse igen og gennemgås atter på samme måde som første gang. Henstår derefter endnu valg uafgjorte, foretages de med absolut stemmeflerhed.

§ 23.

Forandringer i denne forretningsorden skal underkastes behandling på to møder med mindst en måneds mellemrum. Dog er behandling på et enkelt møde tilstrækkelig, når forslaget vedtages med et stemmetal, der udgør mindst 35 pct. af lærerforsamlingens medlemstal.

d. 5. del af betænkning fra universitetskommissionen af 1935.

I juni 1943 afgav universitetskommissionen af 1935 5. og sidste del af sin betænkning. I kommissionens sammensætning (jfr. universitetets årbog for 1934-35 side 27, 1937-38 side 3 og 1941-42, side 3) var der sket den ændring, at landstingsmand, byretspræsident Svenning Rytter var indtrådt i stedet for afdøde folketingsmand, dr. phil.

O. C. Krag og folketingsmand, dr. phil. P. Munch i stedet for afdøde fhv. folketingsmand, pastor Th. Povlsen. Desuden var fhv. kvæstor K. Goos afgået ved døden.

5. del af betænkningen indeholdt kommissionens overvejer angående *understøttelser til studerende ved Københavns universitet* og var inddelt i følgende afsnit: I. Redegørelse for de til Københavns universitet knyttede legatmidler, som er bestemt til understøttelse af studenter, og for disse midlers bestyrelse. Den nuværende tilstand; II. Studenterrådets legatbetænkning; III. Kommissionens stilling til studenterrådets forslag; IV. Bør universitetets legatmidler forøges? V. Udrensning af Kommunitetets budget; VI. Studielån. VII. Kommunitetets studielegater; VIII. Konklusion. Som bilag 1 var aftrykt betænkning vedrørende legatvæsenet ved universitetet, afgivet af studenterrådet. Denne betænkning var en revideret og å jourført form af to tidligere af studenterrådet i 1929 og 1932 til universitetet indgivne forslag til en reform af legatvæsenet. Som bilag 2-8 var aftrykt oplysning om de understøttelser, som var til rådighed for de studerende ved de øvrige højere læreanstalter og for seminarieelever i Danmark. Endelig var som bilag 9-11 aftrykt forskellige oplysninger om Dansk studiefonds organisation og virksomhed.

Afsnit I indeholdt en redegørelse for, hvilke og hvor store understøttelser, der var til rådighed for studerende dels af Kommunitetet og af de af private oprettede pengelegater, dels i form af boliger på studenterkollegierne. Endvidere blev der givet en redegørelse for de øvrige udgifter på Kommunitetet, dels sådanne, som uden at være direkte studieunderstøttelser kom studenterne til gode, dels sådanne, som ikke havde nogen forbindelse med legatvæsenet. Desuden indeholdt dette afsnit af betænkningen redegørelse for bestyrelsen af legaterne og kollegierne, for de studielån, som blev givet, dels af Kommunitetets midler, dels af Dansk studiefond, og endelig for sådanne understøttelser, som stod åbne for universitetsstuderende, men som ikke var knyttet til universitetet.

Afsnit II indeholdt et referat af studenterrådets legatbetænkning, afsnit III kommissionens stilling til denne betænkning. Studenterrådets forslag gik ud på, at der skulle stilles legatmidler til rådighed for alle kvalificerede studerende, hvis forsørgere havde under 4000 kr. i årlig indtægt (i provinsen under 5000 kr.) med 1500 kr. årlig for studenter fra provinsen og 900 kr. årlig for studenter fra København gennem hele studietiden. Der ville herved blive brug for ca. 2,3 millioner kr. årlig som studieunderstøttelse. Kommissionens medlemmer med undtagelse af studenterrådets repræsentant kunne ikke slutte sig til studenterrådets forslag. Angående dettes nærmere enkeltheder og motiver og kommissionens motiverede afstandtagen derfra henvises til kommissionsbetænkningen.

I afsnit IV udtalte kommissionen som sin formening, at en forøgelse af de midler, som stod til rådighed til understøttelse af Københavns universitets studerende, i høj grad var påkrævet. I dette afsnit blev foretaget en sammenligning med stipendieforholdene ved de øvrige højere læreanstalter og ved seminarierne og opstillet en opgørelse for hver af de pågældende læreanstalter af det samlede årlige legatbeløb, der kunne betragtes som værende til rådighed til understøttelse af eleverne ved læreanstalten samt af det gennemsnitlige årlige rådighedsbeløb pr. elev. Det fremgik heraf, at det årlige rådighedsbeløb til stipendier pr. student ved Københavns universitet var meget væsentligt mindre end de tilsvarende rådighedsbeløb ved Aarhus universitet, Danmarks tekniske højskole og statsseminarierne og væsentlig mindre end rådighedsbeløbet ved landbohøjskolen. Kommissionen gjorde endvidere opmærksom på, at universitetet var endnu ringere stillet end det umiddelbart fremgik af den foretagne sammenligning af legatforholdene, navnlig på grund af, at studietiden var betydelig længere ved Københavns universitet end ved de øvrige højere læreanstalter. Kommissionen udtalte sluttelig:

»Kommissionen bygger ikke sit forslag om forøgelse af legatmidlerne ved universitetet udelukkende på sammenligningen med de andre højere læreanstalter. Mindst lige så stor betydning tillægger man det, at de kommissionsmedlemmer, som gennem deres virksomhed som universitetslærere og i andre stillinger har nøje kendskab til studenternes forhold, er ganske enige om, at de legatbeløb, der er til rådighed i øjeblikket, er utilstrækkelige, ikke mindst for de første studieårs vedkommende.

Endelig skal det anføres som en mere subsidiær begrundelse for, at staten træder til og forøger de forhåndenværende legatmidler, at staten i perioder, hvor legatbehovet har været mindre stærkt, har anvendt store summer af Kommunitetets midler til andre formål end det, hvortil de er henlagt, nemlig understøttelse af studenterne. I årene fra 1900 til 1929 er der således af Kommunitetets midler udredet ca. 4 mill. kr. til formål, der ligger uden for Kommunitetets egentlige formål, herunder 2 mill. kr. til opførelsen af rigshospitalet, over 700.000 kr. til erhvervelse og opførelse af Studiegården og en række bevillinger til videnskabelige formål m. v., herunder til videnskabelige ekspeditioner og kongresser. Kommunitetet savner nu de midler, som man dengang mente, at det kunne undvære«.

I tilslutning hertil stillede kommissionen i afsnit V forslag om, at der af Kommunitetets budget blev udtaget en række bevillinger, som ikke havde karakter af direkte understøttelse til studerende, og at disse bevillinger blev overført til universitetets budget. Kommissionen foreslog endvidere, at Kommunitetet blev fritaget for at udrede tilskud til dækning af lønnings- og kontorudgifter ved universitetets,

Kommunitetets og Sorø akademis økonomiske forvaltning, at Statens leje af Kommunitetets bygning i Nørregade blev sat op fra 22.000 kr. årlig til 50.000 kr. årlig samt endelig at visse tilskud til understøttelse af polytekniske studerende udgik af Kommunitetets budget. I forbindelse hermed foreslog kommissionen, at den afgift på $\frac{1}{32}$ af renten, som i henhold til kgl. resolution af 3. september 1852 svarede af de fleste under universitetet bestyrede legater, og som indbragte statskassen ialt ca. 6000 kr. årlig, blev ophævet, hvorved et beløb af den nævnte størrelse blev indvundet til forøget understøttelse af studenter.

I afsnit VI behandlede kommissionen spørgsmålet om øget adgang til studielån. Der var i kommissionen enighed om, at de for tiden bestående låneinstitutioner ikke dækkede det behov, der var for studielån. Kommissionen overvejede at søge dannet en statslånefond, hvortil den ved bevilling på tillægsbevillingsloven for 1940-41 oprettede lånefond ved universitetet (jfr. universitetets årbog for 1940-41, side 248 ff.) kunne betragtes som en begyndelse, men kommissionen mente dog, at praktiske hensyn talte for at overlade administrationen af ny lånekapital til Dansk studiefond, fremfor at lade to lånefonds med delvis sammenfaldende virksomhedsområde bestå. Kommissionen udtalte som sin opfattelse, at et eventuelt nyt kapitalindskud i Dansk studiefond, således som dennes organisation og virksomhed var indrettet, burde komme ikke alene Københavns universitet, men tillige Aarhus universitet og Danmarks tekniske højskole til gode, og efter nogle betragtninger om forholdet mellem understøttelse gennem stipendier eller lån, stillede kommissionen følgende forslag om udvidet lånemulighed:

»Den hidtil på Statens formuebudget – finanslovkonto § 26 I. C. 22. – opførte bevilling på 40.000 kr. til Københavns universitets lånefond overføres til Statens driftsbudget (§ 21. Undervisningsministeriet) som et tilskud, der fremtidigt ydes årligt til Kommunitetet, dels som en $4\frac{1}{2}$ pct. rentegodtgørelse for den kapital, som Kommunitetet til enhver tid har stillet til rådighed for Dansk studiefond til udlån til studerende ved Københavns og Aarhus universiteter og Danmarks tekniske højskole, og dels som et tilskud til udvidelse af Kommunitetets almindelige stipendievirksomhed. Den hidtil på Statens formuebudget bevilgede lånekapital, 120.000 kr., overføres ligeledes til Kommunitetet.

Administrationen af nævnte lånekapital på 120.000 kr. overdrages til Dansk studiefond. Herudover forpligter Kommunitetet sig til at stille en kapital på indtil 380.000 kr. rentefrit til rådighed for studiefonden til anvendelse til udlån til studerende ved Københavns og Aarhus universiteter og Danmarks tekniske højskole. Da Kommunitetet tidligere har indskudt en kapital på 130.000 kr. i Dansk studiefond, vil der herefter gennem Kommunitetet være stillet til rådighed

for studiefonden en udlånskapital på ialt indtil 630.000 kr., og om hele denne udlånskapital skal det gælde, at den udelukkende skal anvendes til studerende ved Københavns og Aarhus universiteter og Danmarks tekniske højskole.

De 3 nævnte højskolars studerende har hidtil gennem studiefonden nydt godt af væsentligt større lånekapitaler end det beløb af 130.000 kr., som specielt har været forbeholdt studerende ved Københavns universitet og Danmarks tekniske højskole. Som det fremgår af bilag 10, har udlånet til studerende ved de 3 højskoler således pr. 31. december 1941 udgjort 332.208 kr. eller ca. 200.000 kr. mere end den reservede kapital. Den fordel, som de 3 højskolars studerende således hidtil har haft af studiefondens øvrige kapital – udover de 130.000 kr. – og den andel, de vil kunne opnå i lån, som ydes af kapitaler, der fremtidig måtte blive stillet til rådighed for studiefonden fra anden side, kan man ikke give afkald på, da dette ville kunne medføre, at det nye kapitalindskud i studiefonden i væsentlig grad ville komme studerende fra alle de andre til studiefonden knyttede lærestalter til gode. Man skal da foreslå, at det gøres til en betingelse for ydelsen af det omhandlede kapitalindskud i Dansk studiefond, at de 3 højskolars studerende foruden at være eneberettigede til lån af den indskudte kapital på indtil 630.000 kr. skal være ligeberettigede med studiefondens øvrige låntagere med hensyn til opnåelse af lån af studiefondens øvrige kapitaler, som ikke udtrykkeligt af giveren måtte være reservede studerende ved bestemte lærestalter.

Når man overdrager Dansk studiefond administrationen af så betydelige statsmidler som foreslået, må der sikres undervisningsministeriet en passende indflydelse på fondens administration«.

I forbindelse hermed stillede kommissionen forslag om, at Dansk studiefonds love blev ændrede, således at undervisningsministeriet fremtidig skulle udpege 3 medlemmer af fondens repræsentantskab (mod tidligere 1 à 2 medlemmer), endvidere at det af Københavns universitet udpegede medlem af repræsentantskabet skulle være dettes formand og medlem af og formand for fondens forretningsudvalg, som endvidere skulle tiltrædes af et af de af undervisningsministeriet valgte medlemmer af repræsentantskabet (ifølge de gældende love valgte repræsentantskabet selv sin formand samt to medlemmer til forretningsudvalget frit blandt repræsentantskabets medlemmer); dog skulle kravet om, at det af Københavns universitet udpegede medlem af repræsentantskabet skulle være dettes formand kunne fraviges med undervisningsministeriets samtykke.

I afsnit VII opgjorde kommissionen den forøgelse af legatmidlerne, hvorom der i de foregående afsnit var stillet forslag, og stillede forslag til anvendelsen af de forøgede midler. Kommissionen udtalte følgende:

»Den bevilling på 40.000 kr. årlig, som kommissionen har foreslået

overført fra Statens formuebudget til driftsbudgettet som et tilskud til Kommunitetet bl. a. til dækning af rentetab i anledning af de foran foreslåede kapitalindskud af Kommunitetets midler i Dansk studiefond, vil ikke fuldt ud medgå til dækning af dette rentetab. Kommunitetets indskud i studiefonden er begrænset til de allerede indskudte 130.000 kr. og indtil 380.000 kr. til yderligere studielån, altså ialt indtil 510.000 kr. (foruden de 120.000 kr., som overføres fra Københavns universitets lånefond). Til dækning af rentetab ved dette indskud vil kun medgå $4\frac{1}{2}$ pct. af indtil 510.000 kr. eller indtil 22.950 kr. Resten af det årlige tilskud, altså mindst 17.050 kr., foreslås anvendt til forøget stipendieuddeling. Såfremt det skulle vise sig, at der ikke bliver brug for det fulde til rådighed stillede beløb til studielån, vil der yderligere fremkomme et beløb til forøget stipendieuddeling. Den omstændighed, at der nu foreslås godskrevet Kommunitetet en rentegodtgørelse på $4\frac{1}{2}$ pct. også af det kapitalindskud på 130.000 kr., som Kommunitetet allerede tidligere har gjort i Dansk studiefond, vil betyde, at der yderligere bliver et årligt beløb af 5850 kr. til rådighed til forøget stipendieuddeling. Den fra bevillingen på 40.000 kr. årlig hidrørende forøgelse af midlerne til stipendieuddeling vil altså ialt udgøre mindst 22.900 kr. Resultatet af den foreslåede sanering af Kommunitetets budget er opgjort til 81.640 kr. Ialt vil der altså efter kommissionens forslag indvindes mindst 104.540 kr. årlig til forøget stipendieuddeling, hvortil kommer ca. 6000 kr. for de af universitetet administrerede private legater. Ved denne forhøjelse af stipendiebevillingen i forbindelse med den udvidede adgang til studielån mener man, at der vil være opnået en så væsentlig forbedring af universitetets stipendieforhold, at det vil være berettiget foreløbig at blive stående herved og lade tiden vise, om det er tilstrækkeligt.

Med hensyn til anvendelsen af den således foreslåede forhøjelse af bevillingen til stipendier til universitetets studenter mener man ikke at burde foreslå nogen udvidelse af Kommunitetsstipendiet hverken i form af en forhøjelse af de enkelte stipendier eller en forøgelse af disse stipendiers antal. Vel er kommunitetsstipendiet ikke mere, således som det tidligere har været tilfældet, tilstrækkeligt til en students fulde underhold og studieudgifter, men kommunitetsalunnerne er dog væsentligt bedre stillede end de fleste andre trængende studenter, og man mener at måtte lægge hovedvægten på en udvidelse af antallet af de noget mindre understøttelser, som dog er af en sådan størrelse, at de giver en effektiv hjælp til de understøttede studenter.

Heller ikke kollegiernes forhold foreslås ændret, men man ønsker dog at udtale, at man ville finde det rimeligt, at det i tilfælde, hvor Staten – som ovenfor side 15 omtalt – må yde tilskud til kollegiernes driftsudgifter, gøres til et vilkår for Statens hjælp, at en forholds-mæssig del af alumnepladserne frigøres for sådanne særlige fortrins-

rettigheder, som i henhold til kollegiets fundats måtte være knyttede til alumnepladserne, når det f. eks. drejer sig om fortrinsret for legatstifterens familie eller for studenter fra snævert lokalt begrænsede områder.

De på Kommunitetets budget optagne bevillinger til understøttelse af studerende, som ikke berøres af den foreslåede sanering af Kommunitetets budget, er følgende:

Regens- og kommunitetsunderstøttelser (herunder ordinære og ekstraordinære kommunitetsstipendier, stipendier til alumner ved det grønlandske seminarium, de forskellige kategorier af huslejegodtgørelser, regensstipendiet, tilskuddet til regensens læseindretning, tilskuddet til kur og pleje til syge studenter, tilskuddet til selskabet Filadelfia samt Kommunitetets kandidatstipendium)	228.160 kr.
Til understøttelser af trængende studenter ved universitetet i de første studieår	16.000 —
Til understøttelser til trængende og dygtige studenter ved universitetet i de senere studieår	32.400 —
Til understøttelse af elever ved Danmarks tekniske højskole i de første studieår	14.300 —
Til boghjælp m. v. for studenter ved universitetet	6.000 —
Ialt . . .	296.860 kr.

Den samlede bevilling på 296.860 kr. forhøjes efter forslaget med mindst 104.540 kr. til mindst 401.400 kr., som foreslås fordelt således:

Regens- og kommunitetsunderstøttelser (som nu)	228.160 kr.
Til studenter ved universitetet i de første studieår	72.000 —
Til studenter ved universitetet i de senere studieår, mindst	69.940 —
Til ekstraordinære understøttelser	2.000 —
Til elever ved Danmarks tekniske højskole i de første studieår (som nu)	14.300 —
Til boghjælp m. v. for studenter ved universitetet	15.000 —
Ialt, mindst . . .	401.400 kr.

For uddelingen af disse legatmidler foreslås fastsat nedenstående regler:

Af Kommunitetet udredes følgende pengeunderstøttelser til studerende ved Københavns universitet, jfr. dog nedenfor under 1.

1. 200 ordinære kommunitetsstipendier på 900 kr. årlig. De om disse stipendier gældende regler forbliver uforandret som hidtil. Studerende ved Danmarks tekniske højskole bevarer deres adgang til at opnå det

ordinære kommunistetsstipendium i samme omfang og under samme betingelser som nu.

Udover det til udredelsen af de nævnte stipendier medgående beløb af 180.000 kr. kan yderligere ligesom hidtil anvendes et beløb af indtil 7200 kr., dels til ordinære kommunistetsstipendier til studerende, der er privilegerede til at erholde stipendiet, når antallet af sådanne studerende overstiger 20, jfr. reglement om kommunistetsstipendiet og regensbeneficet ved Københavns universitet 11. februar 1848 § 2, dels til ekstraordinære kommunistetsstipendier på 900 kr. årlig til færøske og grønlandske studerende, der ikke ganske opfylder de i reglement af 11. februar 1848 § 4 opstillede betingelser for at være privilegerede, men som til trods herfor skønnes at burde understøttes.

2. 72.000 kr. i understøttelser på fra 400 kr. til 600 kr. årlig til trængende studerende, der må anses for særlig dygtige, i de første studieår. Disse understøttelser bortgives hvert efterår for et år til studerende, der er dimitteret til universitetet i samme eller i det foregående år, men kan under hensyn til tidspunktet for den første tildeling fornyes henholdsvis to gange og en gang, ligeledes for et år. Ingen kan oppebære disse understøttelser udover det tredje studieår. Undtagelsesvis kan understøttelserne gives til studerende i det tredje studieår, men kun for dette år og uden adgang til fornyelse. Understøttelserne bortfalder ved opnåelsen af det ordinære kommunistetsstipendium. Ikke udbetalte beløb, der som følge heraf eller af andre grunde måtte blive ledige i løbet af et studieår, kan ved den almindelige legatuddeling i forårshalvåret bortgives som understøttelser en gang for alle til studerende, der befinder sig i et af de tre første studieår. Understøttelserne udbetales kvartalsvis til tidspunkter, der fastsættes af stipendieudvalget.

3. Mindst 69.940 kr. i understøttelser på 600 kr. årlig til dygtige og trængende studerende, der er så langt fremme i deres studier, at de efter de til enhver tid fulgte regler normalt ville kunne komme i betragtning ved uddelingen af det ordinære kommunistetsstipendium, men ikke når at erholde dette. Understøttelserne bortgives i almindelighed under hensyn til længden af den tilbagestående del af studietiden for en tid af fra 2 til 3 år, men kan dog også, når omstændighederne taler derfor, bortgives for et enkelt år. Stipendieudvalget kan bestemme, at et beløb på højst 6000 kr. skal være til disposition til bortgivelse af understøttelser på indtil 600 kr. til studerende, der i det sidste halvår eller i nogle måneder forud for en eksamen behøver en større understøttelse, end hvad der ville svare til 50 kr. månedlig. Understøttelserne udbetales kvartalsvis til tidspunkter, der fastsættes af stipendieudvalget.

4. Et antal understøttelser indenfor et samlet årligt beløb af 2000 kr. til studerende, der på grund af sygdom eller andre ekstraordinære

omstændigheder behøver en øjeblikkelig hjælp. Understøttelserne, der i det enkelte tilfælde højst kan andrage 300 kr., bortgives uden for de sædvanlige legatuddelingsterminer. Skulde hele beløbet ikke blive anvendt på nævnte måde i løbet af vedkommende finansår, kan et eventuelt restbeløb i den sidste legatuddelingstermin inden finansårets slutning bortgives som en eller flere understøttelser en gang for alle.

5. Et antal understøttelser til anskaffelse af bøger eller andre for universitetsstudierne nødvendige hjælpemidler inden for et samlet beløb af 15.000 kr. Understøttelsen kan i en enkelt termin højst andrage 150 kr. for hver student, og ingen student kan ialt nyde en større understøttelse end 300 kr. Understøttelserne ydes kun til anskaffelse af de i legatansøgningen nævnte bestemte bøger, og udbetalingen finder sted til den boghandler, der har leveret bøgerne.

6. 103 regensstipendier på 60 kr. årlig samt anslået 4320 kr. til huslejegodtgørelse til privilegerede studerende, der ikke kan opnå bolig in natura på regensen, 7260 kr. til huslejegodtgørelser på indtil 360 kr. årlig til uprivilegerede kommunitetsalumner, der ikke bor på regensen, og 3600 kr. til huslejeportioner på indtil 400 kr. årlig til kommunitetsalumner på kvinderegensen. Disse stipendier udredes efter de hidtil gældende regler.«

Afsnit VIII indeholdt en sammenfatning af de ovenfor omtalte i hele betænkningen stillede forslag.

De af kommissionen stillede forslag blev gennemført på finansloven for 1944-45, jfr. Forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1944 til 31te marts 1945, sp. 1822-26, 1835-36, 1851-52, 1873-76, 1997-2004 og 2251-52. På finanslovskonto § 21. III. Københavns universitets, Kommunitetets og Sorø akademis økonomiske forvaltning udgik konto k. 1. Afgift for bestyrelse af universitetets legater, som var opført med 6800 kr. og kontoen blev nedsat med 12.600 kr., som hidtil var modtaget fra Kommunitetet som bidrag til dækning af administrations- og kontorudgifter; svarende hertil udgik af Kommunitetets budget udgiftspost 3 bidrag til administrationsudgifter. Af Kommunitetets udgiftspost 4. Pensioner og understøttelser udgik et beløb af 3700 kr. årlig svarende til en tiendedel af udgiften ved pensioneringen af tjenestemænd under Københavns universitets, Kommunitetets og Sorø akademis økonomiske forvaltning. Af Kommunitetets udgiftspost 1. A. udgik underkonto 5. Til understøttelse til unge videnskabsmænd, som var opført med 5400 kr. og bevillingen overførtes til universitetets budget under en ny underkonto e. underkonto 18. Stipendier og rejseunderstøttelser. Af Kommunitetets udgiftspost 3. b. honorarer, udgik de hidtilværende honorarer på 400 kr. og 250 kr. årlig til henholdsvis universitetets referendar og regensbetjenten for tilsyn på Elers' kollegium, og honorarerne overførtes til universitetets konto 4. B. Andre honorarer. Kommunitetets udgifts-

post 7. Til køb af guldprismedailler og til udredelse af godtgørelse for besvarelse af prisspørgsmål, som var opført med anslået 7000 kr. udgik af budgettet og en tilsvarende bevilling til samme formål blev optaget under universitetets budget under konto 27. Kommunitetets udgiftspost 10. Tilskud til studenternes sports- og foreningsliv udgik af budgettet og underkonto a. Tilskud til akademiets skytteforening 1440 kr., underkonto b. Bidrag til Danske studenters roklub 380 kr., underkonto c. Tilskud til Akademisk idrætsforening 380 kr., underkonto d. Tilskud til de studerendes deltagelse i den frie idræt 5000 kr. og underkonto e. Tilskud til Studentermusikforeningen 630 kr. overførtes til universitetets budget som en ny underkonto i. Til studenternes sports- og foreningsliv under universitetets konto 17. Bevillinger til støtte for de studerende. Den under Kommunitetets udgiftspost 10, underkonto f. Tilskud til studenternes motionsgymnastik og lejre opførte bevilling på 5000 kr. som, jfr. universitetets årbog for 1942-43, side 32, på finansloven for 1943-44 var blevet forhøjet med 4500 kr. til 9500 kr. overførtes til universitetets konto 17. Bevillinger til støtte for de studerende, underkonto e. Tilskud til studenternes gymnastik og lejre. Endvidere blev universitetets udgiftspost 19. Ordinære bygningsudgifter, underkonto d. Lejeafgift til Kommunitetet forhøjet med 28.000 kr. fra 22.000 kr. til 50.000 kr. Under en ny konto (28.) under universitetets budget blev optaget en bevilling på 40.000 kr. til forrentning af Kommunitetets udlån til Danske studiefond samt til forøget stipendieuddeling. De under Kommunitetets udgiftspost 1. A. 7 og 8 opførte bevillinger på henholdsvis 9300 kr. til understøttelse af polytekniske eksaminander og 600 kr. til hjælpeforeningen for polytekniske eksaminander samt den under Kommunitetets udgiftspost 1. B. opførte bevilling på 1500 kr. til understøttelse af studerende ved den polytekniske læreanstalt til anskaffelse af bøger, tegnerekvisitter og lign. udgik af budgettet (men blev optaget på statsbudgettet under den polytekniske læreanstalt). Under Kommunitetets udgiftspost 1. B. Andre understøttelser blev teksten til underkonto 1. ændret til: Til understøttelser på fra 400 kr. til 600 kr. årlig til studenter i de første studieår og bevillingen forhøjet med 56.000 kr. fra 16.000 kr. til 72.000 kr., teksten til underkonto 2 ændret til: Til understøttelser på 600 kr. årlig til studenter i de senere studieår og bevillingen forhøjet med 37.540 kr. fra 32.400 kr. til 69.940 kr. og teksten til underkonto 4 ændret til: Til boghjælp m. v. for studenter ved universitetet og bevillingen forhøjet med 9000 kr. fra 6000 kr. til 15.000 kr.

e. Bevilling af vederlag til uden for universitetet stående videnskabsmænd for bedømmelse af doktordisputatser og for medvirken ved besættelsen af professorater.

(j. nr. 154/43).

Under 5. maj 1943 afgav universitetets rektor følgende indstilling til undervisningsministeriet:

»I Konsistoriums møde den 10. marts d. å. blev det vedtaget at søge universitetet sat i stand til at give dels de videnskabsmænd, der, uden at høre til de i kgl. anordning af 13. oktober 1927 om erhvervelse af doktorgraden ved Københavns universitet § 6 1ste pkt. nævnte universitetslærere, af det pågældende fakultet tilkaldes som bedømmere af (og eventuelt tillige opponenter ved) afhandlinger, der er indleverede til forsvar for doktorgraden, dels de udenfor universitetet stående danske eller udenlandske videnskabsmænd, der i henhold til § 3 og § 7 stk. 1 og 2 i kgl. anordning af 15. maj 1932 om regler for ansættelse af professorer ved Københavns universitet vælges til medlemmer af et bedømmelsesudvalg eller af en konkurrencekomité angående et professorat eller et docentur, et honorar for det af dem i de nævnte egenskaber udførte arbejde.

Når universitetet ønsker – og længe har ønsket – at kunne give de udenfor universitetet stående videnskabsmænd, der påtager sig et af de ovennævnte hverv, honorar for deres arbejde, skyldes det først og fremmest, at disse hverv kræver et meget stort og som oftest meget tidsrøvende arbejde af de pågældende, ja, endog ikke sjældent påbyrder dem direkte udgifter til litteratur-anskaffelser og lignende. Medens – i hvert fald indtil et vist omfang – universitetets egne lærere kan påtage sig dette arbejde som en del af deres embedsvirksomhed og derfor uden særligt honorar, lader det sig meget vanskeligt – egentlig slet ikke – begrunde, at universitetet modtager et så betydeligt og ansvarsfuldt arbejde af uden for det stående videnskabsmænd uden at yde dem et honorar, der i nogen måde kan holde dem skadesløse for den tid, de anvender på det.

I vore nabolande, Norge og Sverige, har man da også erkendt dette, og for nogle år siden indført en honorar-ordning, som også er kommet de danske videnskabsmænd til gode, der har været tilkaldt som sagkyndige ved besættelsen af universitetslærerstillinger eller ved bedømmelsen af doktordisputatser. I Norge gives der, foruden direkte udgifter til rejse og ophold, et honorar på 300 kr. for medvirken ved doktordisputatser og et honorar på 500 kr. for medvirken ved besættelsen af en universitetslærerstilling. I Sverige, hvor forholdet er det, at der gives universiteternes egne lærere tjenestefrihed i et vist omfang, når der pålægges dem et af de her omhandlede hverv, gives der de udenfor universiteterne stående videnskabsmænd honorarer, der be-

regnes noget forskelligt efter hvervets omfang, men som for medvirken ved doktordisputatser er 300 kr. og ved besættelsen af universitetslærer-stillinger er 750 kr. Kun i Danmark er der ingen mulighed for at yde honorar – udover det beløb af 40 kr., der fra gammel tid er ydet til opponenter ved doktordisputatser, og som er bibeholdt for udefra tilkaldte opponenter, men bortfaldet for universitetets lærere.

Det siger sig selv, at en sådan forskel ikke bør opretholdes, navnlig ikke nu, hvor det på grund af specialiseringen indenfor de forskellige videnskabsfag i stadig større omfang bliver nødvendigt at tilkalde fremmede opponenter og konkurrence-komité-medlemmer. En ordning, hvorved de danske videnskabsmænd honoreres i Sverige og Norge, men de svenske og norske intet får i Danmark, lader sig ikke opretholde. Og lige så lidt kan universitetet påregne vedvarende at kunne tilkalde danske udenfor universitetet stående videnskabsmænd til disse byrdefulde hverv uden at give dem vederlag derfor. Man skal derfor bringe i forslag, at der på finanslovsforslaget for 1944-45 optages en bevilling, hvoraf der kan ydes honorar for de her omhandlede hverv til de udenfor universitetet stående videnskabsmænd, nærmere således at der for bedømmelse af en doktorafhandling med eller uden opposition ved disputatsen gives 300 kr. og for virksomhed som medlem af et bedømmelsesudvalg eller en konkurrencekomité i henhold til anordningen af 15. maj 1932 § 3 eller § 7 et honorar af 700 kr.

Hvad angår størrelsen af den bevilling, hvorom der herefter skal stilles forslag, skal man oplyse, at der i 1941 og 1942 har været tilkaldt hvert år 25 udenfor universitetet stående videnskabsmænd til bedømmelse af doktorafhandlinger, medens der ved universitetslærer-ansættelser har været tilkaldt henholdsvis 1 og 4. Bevillingens størrelse vil herefter formentlig kunne sættes til 10.000 kr.«

Herefter blev der på finansloven for 1944-45, jfr. Forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1944 til 31te marts 1945, sp. 1841-42, optaget en bevilling i det anførte øjemed, nærmere således, at teksten til universitetets konto 10. g. blev forandret fra »Til honorering af doktordisputats-opponenter udenfor universitetslærernes kreds« til »Til honorering af udenfor universitetet stående videnskabsmænd for medvirken ved doktordisputatser og ansættelse af universitetslærere«, og at kontoens beløb blev forhøjet fra 600 kr. til 10.000 kr. årlig.

f. Forslag til forbedring af kårene for unge videnskabsmænd, derunder forøgelse af portionerne af Carlsbergfondets universitetslegat af 25. september 1926 og de dertil knyttede universitetsstipendier og oprettelsen af 10 stipendier à 1500 kr. årlig for helt unge videnskabsmænd.
(j. nr. 239/41).

Under 14. juni 1941 tilskrev en række professorer ved Københavns og Aarhus' universiteter de to universiteters rektorer således:

»Der er siden krigsudbruddet i 1939 sket en alvorlig forringelse af de i forvejen meget vanskelige kår, hvorunder unge videnskabsmænd i Danmark må arbejde, og hvis der ikke gøres noget for at råde bod herpå, må det forventes, at resultatet før eller senere vil blive en afgørende svækkelse af den videnskabelige forskning her i landet. Det vil sandsynligvis snart vise sig umuligt at finde videnskabeligt kvalificerede kandidater til besættelsen af professorater, som bliver ledige, og man vil da kun have valget mellem at ansætte udlændinge eller at ansætte folk, som ikke er videnskabsmænd. I begge tilfælde må følgen blive, at Danmark i videnskabelig henseende kun kan forholde sig passivt modtagende overfor udlandet, og at derigennem muligheden for et selvstændigt nationalt dansk åndsliv i det hele taget vil være truet.

Der er vistnok foruden Danmark kun meget få civiliserede lande, hvor man henviser unge videnskabsmænd til i en kortere eller længere år-række at ofre deres bedste tid og kraft på ikke-videnskabeligt arbejde, før de kan håbe på at blive universitetslærere. I Norge har man universitetsstipendiater, i Sverige docentstipendier, i Tyskland sikrer man privatdocenterne et rimeligt udkomme, og i England og Amerika knytter man unge videnskabsmænd til universiteterne som »readers« eller »lecturers« straks ved begyndelsen af deres løbebane. Det synes – specielt under de nuværende forhold – påkrævet også i Danmark at træffe foranstaltninger til sikring af videnskabens rekruttering.

Forholdene er måske ikke lige vanskelige for alle fags vedkommende, men i almindelighed gælder det, at en fortsat passivitet overfor rekrutteringskrisen let kan få katastrofale følger for det videnskabelige liv. Har man først ved universiteterne fået en generation af professorer, som ikke er fuldt kvalificerede videnskabsmænd, er der sket en skade, som sent eller aldrig vil kunne udbedres.

Undertegnede universitetslærere tillader sig derfor at henstille, at lærerforsamlingerne ved de to universiteter snarest muligt foranlediges til at underkaste disse problemer en drøftelse og eventuelt nedsætte et fælles udvalg til udarbejdelse af forslag, som kan forelægges undervisningsministeriet. Sådanne forslag kunne f. ex. gå ud på, at der oprettes stipendiat- eller docentstillinger efter norsk eller svensk forbillede, eller at der sikres unge videnskabsmænd (indehavere af doktorgraden) fortrinsret til embedsstillinger i de to universitetsbyer med forkortet arbejdstid uden fradrag i gagen, eller man kunne tænke sig en kombination af disse to forholdsregler.«

Efter at rektor havde indhentet en udtalelse fra fakulteterne, som alle tiltrådte de fremsatte synspunkter, valgte Konsistorium i sit møde den 1. oktober 1941 fakulteternes dekaner, professor, dr. theol. Hal Koch, docent, dr. jur. Stig Juul, professor, dr. med. E. Lundsgaard, professor, dr. phil. Carsten Høeg og professor, dr. phil. R. Spärck til medlemmer af et af de to universiteter til sagens behandling nedsat

udvalg, hvortil Aarhus universitet valgte professorerne, dr. phil. Svend Ranulf, Thorkil Kristensen, dr. theol. Johannes Munck og dr. phil. Sven Werner. Senere indtrådte professor, dr. phil. K. Friis Johansen i udvalget i stedet for professor Høeg.

Dette udvalg afgav betænkning den 28. februar 1943; da universitetskommissionen af 1935 arbejdede med delvis samme spørgsmål, havde man opsat arbejdet, indtil denne kommissions 4. betænkning forelå (juni 1942). I udvalgsbetænkningen sluttede man sig til det af universitetskommissionen stillede forslag om oprettelse af universitetsadjunkturer ved Københavns universitet, og man stillede desuden forslag om, at der blev oprettet 5 tilsvarende stillinger ved Aarhus universitet. Udvalget foreslog endvidere, at der søgtes opnået et større midlertidigt tillæg til de portioner på 3000 kr. årlig, der uddeltes af Carlsbergfondets universitetslegat af 25. september 1926 og de dertil knyttede universitetsstipendier, og at der oprettedes sådanne stipendier ved Aarhus universitet. Fremdeles foreslog udvalget at lønningerne for de videnskabelige assistenter forbedredes. Sluttelig udtalte udvalget følgende:

»Endelig skal udvalget henlede opmærksomheden på, at erhvervelsen af selve doktorgraden, der faktisk i adskillige tilfælde er en ligefrem betingelse for at komme i betragtning ved uddelingen af understøttelse til videregående videnskabelig uddannelse, og formodentlig også vil blive det i de fleste tilfælde ved besættelsen af de påtænkte universitetsadjunktstillinger, nu stiller så store økonomiske krav til doktoranderne, at adskillige af disse senere hen i mange år må kæmpe med en meget betydelig gæld. Selv om den pågældende ved gennemførelsen af universitetskommissionens forslag skulle opnå ansættelse som universitetsadjunkt, vil afbetalingen af en gæld af den størrelse, hvorom der her er tale, være meget vanskelig, ikke mindst hvis hertil kommer afdrag på gæld fra studieårene, og for videnskabelige tjenestemænd i begyndelsesstillinger stiller forholdet sig naturligvis endnu grellere. Ved den nylig foretagne ophævelse af den tidligere foreskrevne kendelse af 160 kr. for erhvervelsen af doktorgraden¹⁾ er udgifterne ganske vist blevet noget reduceret; men langt den overvejende del af disse hidrører fra selve fremstillingsomkostningerne. At en doktordisputats kun henvender sig til en meget begrænset kreds af købere, ligger i sagens natur; men de nugældende strenge regler dels om aflevering af frieksemplarer til universitetsbiblioteket og til universitetslærere – uden hensyn til fag – dels om afgivelse af eksemplarer til studenterne til en pris, som faktisk ligger under fremstillingsomkostningerne, resulterer i, at næsten alle, der normalt måtte formodes at ville købe bogen, på forhånd er ude af betragtning som købere. Som følge heraf har disputatsens forfatter i almindelighed ingen som helst udsigt til gen-

¹⁾ Se herom universitetets årbog for 1942-43 side 262 ff.

nem bogens salg at opnå blot delvis dækning for sine udgifter, og han bliver derigennem dårligere stillet end enhver anden forfatter.

Det er vistnok en ikke ualmindelig misforståelse, at det ville være urimeligt, at staten i større omfang skulle bidrage til at lette den økonomiske byrde, som erhvervelsen af doktorgraden betyder, fordi de pågældende senere ved at have fortrin ved besættelsen af vel-lønnede stillinger opnår fuldstændig skadesløsholdelse for deres økonomiske ofre. En sådan opfattelse må på det bestemteste tilbagevises som ganske uberettiget. For de teologiske og juridiske doktorers vedkommende drejer det sig om så få disputats, at der ganske kan bortses fra dem. Det langt overvejende antal doktorer har erhvervet enten den filosofiske eller den medicinske doktorgrad. Forsåvidt angår de filosofiske doktorer, ser man klare, hvorledes forholdene faktisk stiller sig, af den omstændighed, at universitetskommissionen har anset det for fornødent at foreslå, at de i forslaget nævnte universitetsadjunkter, – der altså vil være i besiddelse af en endnu videregående videnskabelig uddannelse – ved ansættelse i visse tjenestemandstillinger skal betragtes som havende samme anciennitet, som hvis de var gået ud i sådan praktisk virksomhed på det tidspunkt, da de blev ansat som universitetsadjunkter. Man har med andre ord anset det for påkrævet positivt at fastslå, at den omstændighed, at vedkommende en årrække har ofret sig for sine studier uden at søge fast ansættelse i statens tjeneste, ikke skal komme ham *til skade* ved besættelsen af stillinger, hvor man præsumptivt måtte anse den videnskabelige uddannelse for et særligt plus. Hvad angår den medicinske doktorgrad, er det ganske vist uomtvisteligt, at denne efterhånden er en stiltiende betingelse for at opnå vellønnede chefstillinger –, og det er formentlig navnlig dette forhold, som har affødt den urigtige opfattelse, at doktorgraden i al almindelighed fører til vel aflagte stillinger – men man overser herved ganske, at det årlige antal af medicinske doktorer allerede nu er så stort, at kun en meget ringe del af dem har nogen udsigt til at nå frem til en af de omtalte chefstillinger.

De direkte udgifter til trykning, hæftning etc. af en disputats ligger, efter hvad der er oplyst i en skrivelse af 11/5 1942 fra rektor ved Københavns universitet til undervisningsministeriet¹⁾, for tiden gennemsnitligt over 3000 kr. Dette tal bygger på oplysninger i de til rektor indleverede ansøgninger fra uformuende doktorer om understøttelse til udgivelsen og ligger formentlig lavere end gennemsnittet af samtlige doktorers udgifter. Erfaringen viser også, at ikke få af økonomiske grunde må opgive at udgive en disputats.

Udvalget må derfor mene, at selv om det tilskud, der på finansloven ydes til uformuende doktorander, måtte blive forhøjet til de på finanslovsforslaget for 1943–44 foreslåede 10.000 kr., er det stadig ganske

¹⁾ Se herom universitetets årbog for 1942–43 side 264 ff.

utilstrækkeligt som hjælp til uformuende doktorander. Udvalget ville finde det rimeligt, at beløbet foreslås forhøjet til 75.000 kr., – hvilket omtrent svarer til de samlede udgifter for de uformuende doktorer, der hvert år ansøger om understøttelse til udgivelsen af deres disputatser, – samtidig med, at der bevilges et i forhold hertil stående beløb til understøttelse af uformuende doktorer ved Aarhus universitet, da disse for tiden ikke har mulighed for at nyde godt af bevillingen. De krav, som stilles til opnåelsen af doktorgraden, må være rent kvalitetsmæssige. Den pekuniære byrde bør være så lidet tyngende som muligt og må i hvert fald ikke komme til at danne en uoverstigelig skranke for en ubemidlet yngre videnskabsmand. Selv om den på finansloven optagne bevilling måtte blive forhøjet til det her foreslåede beløb, vil det kun komme til at dreje sig om forsvindende beløb i sammenligning med den betydning, denne del af den videnskabelige forskning har for samfundet som helhed. Hertil kommer, at disputatsen i nutiden er det arbejde, hvorigennem en yngre forsker habiliterer sig til fremtidig videnskabelig virksomhed, og det er også af den grund af den største interesse for samfundet, at der ikke opstilles betydelige økonomiske hindringer for erhvervelsen af doktorgraden.«

Omtrent samtidig med afgivelsen af denne udvalgsbetænkning indsendte en kreds af yngre videnskabsmænd ved institutioner inden- og udenfor de højere læreanstalter til regeringen et andragende om, at der måtte blive nedsat en kommission til undersøgelse af de forhold, hvorunder yngre videnskabsmænd arbejdede, og de forbedringer, der måtte kunne opnås. Foranlediget ved denne henvendelse, som støttedes af rektorerne og lærerne ved de højere læreanstalter, indkaldte undervisningsministeren, dr. phil. A. C. Højberg Christensen, til et møde i ministeriet den 6. april 1943, hvor særlig rektorerne for Københavns og Aarhus universiteter og for den polytekniske læreanstalt havde lejlighed til at gøre rede for de foreliggende problemer og pege på foranstaltninger til deres løsning. Ministeriet mente dog ikke at kunne gå ind for nedsættelse af en kommission, da en del af forslagene til forbedring af de unge videnskabsmænds kår allerede behandledes af lønningskommissionen af 1943, men ministeriet tilsagde sin støtte til andre foranstaltninger, som specielt hørte under ministeriets forretningsområde, og som kunne gennemføres administrativt eller med samtykke af bevillingsmyndighederne.

Efter afholdelsen af dette møde indsendte universitetets rektor under 14. april 1943 til ministeriet en redegørelse for de forslag, man på basis af forhandlingen i ministeriet fandt at burde søge gennemført og anmodede samtidig om, at de forslag, der faldt ind under lønningskommissionens område, måtte tilstilles denne. Om de andre forslag afgav universitetets rektor under 28. april 1943 følgende indstilling til ministeriet:

»I to skrivelser af 14. d. m. har man gjort nærmere rede for betyd-

ningen af, at der skabes bedre vilkår for den unge arbejdende danske videnskab. Det blev i disse skrivelser fremhævet, at der ikke blot burde skabes bedre lønningsforhold for de unge videnskabelige tjenestemænd, men at der også måtte træffes foranstaltninger, der kan gøre det muligt for dem, der har vist videnskabelige anlæg, men endnu ikke opnået ansættelse som videnskabelige tjenestemænd, at ofre det væsentlige af deres tid og arbejdskraft på deres videnskabelige udvikling, alt med det formål at den danske videnskabelige forskning stadig kan holdes vedlige og den svækkelse undgås, som manglende tilgang fra de unges side vil betyde.

Som foranstaltninger, der ville være egnede til at skabe mere betryggende forhold på dette område, nævnte man

1) Oprettelse af stipendier for de helt unge videnskabsmænd, der på grund af manglende produktion endnu ikke kan tages i betragtning ved de allerede eksisterende stipendier.

2) Forøgelse og eventuelt midlertidig forhøjelse af de i tilslutning til Carlsbergfondets universitetsstipendier oprettede 4 stipendier à 3000 kr.

3) Forbedring af de honorarlønnede assistenters stilling.

4) Tilvejebringelse af en rådighedssum, hvoraf rektor kan bevilge honorar til vikarer for de faste eller honorarlønnede videnskabelige assistenter og amanuenser, hvis videnskabelige arbejde gør en kortere eller længere tids tjenestefrihed ønskelig.

Idet man henviser til den redegørelse for disse forhold, der er givet i den ene af de ovenfor nævnte skrivelser af 14. d. m., skal man tillade sig om dem at stille følgende forslag til optagelse på finanslovsforslaget for 1944-45.

Ad 1) Når bortses fra de af private oprettede rejsestipendier, der så godt som alle er knyttede til bestemte fag og forøvrigt til dels nu i den forstand forældede, at de ikke tillader rejser – og dermed uddannelse – af den varighed, som blev forudsat ved deres oprettelse, og fra nogle ligeledes af private oprettede, til bestemte som oftest mere specielle fag knyttede videnskabelige stipendier, haves der til understøttelse af unge videnskabsmænd af alle fakulteter J. L. Smiths stipendium for kandidater og viderekomne, Kommunitetets stipendium for unge videnskabsmænd, Eichels legat og Carlsbergfondets universitetsstipendier og de i tilslutning dertil på finansloven oprettede stipendier for unge videnskabsmænd.

Af J. L. Smiths stipendium er til rådighed 22 portioner à 1000 kr., af Kommunitetets kandidatstipendium 5 portioner à 200 kr., af Kommunitetets stipendium for unge videnskabsmænd 3 portioner à 1000 kr. og 4 portioner à 600 kr., af Eichels legat 1 portion på 600 kr. og af Carlsbergfondets universitetsstipendier og de i tilslutning dertil oprettede stipendier 8 portioner à 3000 kr. Da Kommunitetets kandidatstipendiums 5 portioner à 200 kr. efter hver eksamenstermin uddeles

som præmier til de 5 kandidater – en fra hvert fakultet – der har fået de største eksaminer, kan det ikke medregnes blandt de videnskabelige stipendier, og der haves altså ialt til rådighed kun 52.000 kr. årlig til understøttelse af de unge videnskabsmænd, der skal videreføre den danske videnskab i den mangfoldighed af fag, der er repræsenteret ved Københavns universitet.

At denne sum er ganske utilstrækkelig, derfor fås bevis, hver gang legaterne opslås ledige, gennem det overvældende antal ansøgninger, der indkommer, og hvoraf kun en ganske ringe del kan bevilges. Det er vel nok herom at anføre, at der, da de nyoprettede 10 universitetsadjunktstillinger – der heller ikke er knyttede til bestemte fag – blev opslået, indkom 74 ansøgninger. Men til trods for dette tilsyneladende store antal af unge videnskabsdyrkere er forholdet faktisk det, at der i adskillige fag ikke findes de unge videnskabsmænd, som er nødvendige til besættelse af universitetets lærestole. Det må være nok herom at henvise til, at docenturet i det ny testamente under det teologiske fakultet har stået ledig siden 1941, at docenturet i engelsk i flere år måtte stå ledig efter docent C. A. Bodelsens udnævnelse til professor, at besættelsen af de nu ledige lærestole i teologi, i engelsk, i romansk sprog og litteratur og i grønlandsk trækker ud, fordi der for flere af ansøgernes vedkommende ikke i den foreliggende produktion er tilstrækkeligt grundlag for bedømmelsen af deres kvalifikationer, og at et fag som medicinens historie i lange tider ikke har kunnet fås repræsenteret. Dette forhold – at rekrutteringen i så mange fag glipper – har sin naturlige forklaring i, at alt for mange af de helt unge kandidater med videnskabelige anlæg ledes bort fra den videnskabelige bane af økonomiske vanskeligheder. Og der er under de nuværende forhold, hvor de stipendier, universitetet råder over, er såre langt fra at slå til til understøttelse af de kandidater, der gennem deres produktion har dokumenteret deres anlæg for videnskaben, ingen mulighed for universitetet til at støtte dem, om hvem det vel vides, at de ville egne sig, men endnu ikke har givet bevis for det gennem selvstændige arbejder. Følgen bliver, at de går over i praktisk arbejde og er tabt for videnskaben.

Dette forhold har som foran nævnt vist sig at medføre store vanskeligheder for universitetet, men det er tillige i sine konsekvenser langt videre rækkende, idet det ikke kan undgå at medføre en forringelse af den danske videnskabs stilling i det hele, hvad der navnlig med henblik på forholdene efter krigens afslutning for enhver pris bør undgås. Det er da som et led i de bestræbelser, der bør udfoldes for at råde bod på dette forhold, at man herfra stiller forslag om en øget stipendiestøtte til de unge videnskabsmænd, dels således at der bliver mulighed for at støtte de helt unge, dels således at den stipendiesum, der allerede er til rådighed for de ældre, øges.

I førstnævnte henseende skal man bringe i forslag, at der stilles en sum på 15.000 kr. årlig til rektors rådighed til uddeling af stipendier efter skøn. Summens størrelse er fastsat efter 10 stipendier à 1500 kr. Men det er ikke tanken, at rektor skal være bundet til at uddele stipendier af denne bestemte størrelse, lige så lidt som det er tanken, at stipendierne skal opslås ledige. Tanken er derimod, at de enkelte universitetslærere gennem deres fakultet skal henlede rektors opmærksomhed på de videnskabelige begavelse, der findes blandt de studerende, således at rektor derefter på grundlag af en nærmere undersøgelse i hvert enkelt tilfælde kan afgøre, om en understøttelse bør gives, og hvor stor den bør være. Det vil herved blive muligt ikke blot at tage hensyn til de enkelte kandidater, hvis anlæg og begavelse gør dem særlig egnede til fortsat videnskabeligt arbejde, men også til universitetets behov for fremtidige lærerkræfter i de fag, som finder forholdsvis få dyrkere.

Ad 2) Idet man henviser til, hvad der under 1) er anført om utilstrækkeligheden af de stipendier, der er til rådighed til understøttelse af de videnskabsmænd, som gennem selvstændige videnskabelige arbejder har godtgjort deres videnskabelige anlæg og dygtighed, skal man bringe i forslag, at antallet af de på universitetets konto 18 c bevilgede stipendier à 3000 kr. til unge videnskabsmænd forøges med 4 fra 4 til 8. For de hidtil bevilgede 4 stipendier, der er oprettede i tilslutning til de af Carlsbergfondet tidligere oprettede 4 universitetsstipendier, gælder den begrænsning, at de fortrinsvis skal tilfalde dyrkere af fag, der ikke falder ind under Carlsbergfondets område, jfr. rigsdagstid. 1926-27, tillæg A, sp. 1803-06 og 1929-30, tillæg A, sp. 1563-64. Denne begrænsning vil der ikke være anledning til at lade gælde for de nye stipendier, med mindre Carlsbergfondet forøger antallet af sine stipendier.

De pågældende stipendier er oprettede i 1927 og 1929, og deres faktiske værdi er nu betydelig mindre, end den var ved oprettelsen. Man finder derfor anledning til at henstille, om der mulig måtte kunne tillægges stipendierne en midlertidig forhøjelse, der i lighed med, hvad der gælder for honorarer, kunne sættes til 20 pct.

Ad 3) Under hensyn til, hvad der på det den 6. d. m. i ministeriet afholdte møde angående bl. a. de af denne skrivelse omfattede forhold blev oplyst om det af ministeriet fremsatte forslag til forbedring af de honorarlønnede videnskabelige assistenters kår, vil der ikke være anledning for universitetet til på nærværende tidspunkt at stille noget yderligere forslag i så henseende.

Ad 4) I den oftnævnte skrivelse af 14. d. m. er det nærmere forklaret, at pligtarbejdet for en større del af de videnskabelige assistenter og amanuenserne er så stort, at der ikke levnes dem tid til det selvstændige arbejde, som det efter stillingens karakter er en forudsætning, at de skal kunne udføre. Det må derfor anses for meget ønskeligt, at der

i et vist omfang kan gives sådanne assistenter og amanuenser enten nedsat tjenestetid eller endog en kortere tid fuld tjenestefrihed, for at de kan udføre, navnlig fuldende, et arbejde, om hvis videnskabelige værdi den pågældende institutbestyrer vil kunne dømme. En sådan ordning vil kunne gennemføres, såfremt der bevilges en rådighedssum, hvoraf rektor efter indstilling af vedkommende institutbestyrer kan bevilge det til antagelse af en vikar i det pågældende tidsrum nødvendige beløb. Hvor stor denne sum skal være, må, indtil der har været lejlighed til at indhente erfaringer på dette område, bero på et skøn. Man skal derfor bringe i forslag, at der – foreløbig for 3 år – bevilges et beløb af 5000 kr. årlig til dette formål.

En sådan ordning vil dog kun kunne skaffe de ved universitetet ansatte tjenestemænd – altså så godt som udelukkende de til det lægevidenskabelige og det matematisk-naturvidenskabelige fakultet hørende unge videnskabsmænd – den nødvendige tid til videnskabeligt arbejde. Der er imidlertid ingen tvivl om, at en tilsvarende ordning er påkrævet også for de til de 3 andre fakulteter hørende, hvad enten de nu har deres arbejde i ministerierne, ved skoler, arkiver, biblioteker eller andre steder. Man skal derfor henstille, at der søges tilvejebragt en ordning, hvorved der kan skaffes også disse den nødvendige tjenestefrihed. Om dispositionsretten over den sum, der måtte stilles til rådighed til dette formåls gennemførelse – formentlig andre 5000 kr. – skal henlægges til ministeriet eller til Københavns universitets rektor, skal man ganske henstille.«

Herefter blev der på finansloven for 1944-45, jfr. Forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1944 til 31te marts 1945, sp. 1853-56, under universitetets konto 18 f. optaget en bevilling på 15.000 kr. årlig til uddeling af stipendier, normalt på 1500 kr. for hver til understøttelse for sådanne videnskabelige begavelser, der af de enkelte universitetslærere gennem deres fakulteter overfor universitetets rektor udpeges som særlig kvalificerede til at modtage hjælp til fortsat videnskabeligt arbejde.

Endvidere blev på finansloven for 1944-45, jfr. Bilag til liste over ændringsforslag til udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1944 til 31. marts 1945, sp. 269-72, universitetets konto 18 c. Stipendier for unge videnskabsmænd forhøjet med 9000 kr. fra 12.000 kr. til 21.000 kr. årlig, således at der fremtidig kunne uddeles 7 stipendier à 3000 kr. årlig af denne konto. I tilslutning hertil gav Carlsbergfondets direktion i en skrivelse af 9. marts 1944 universitetets rektor meddelelse om, at fondet fra 1. april 1944 havde besluttet at forøge de gennem »Carlsbergfondets universitetslegat af 25. september 1926« oprettede legatportioner med 3, således at der fremtidig af dette legat var 7 portioner à 3000 kr. årlig til rådighed. Nogen midlertidig forhøjelse af stipendierne blev ikke gennemført.

Med hensyn til det i rektors skrivelse af 28. april 1943 under 3) stillede forslag om en forbedring af de honorarlønnede videnskabelige assistenters stilling henvises til den nedenfor side 235 ff refererede sag. Det under 4) stillede forslag om bevilling af en rådighedssum for rektor til bevilling af vikarhonorarer for faste eller honorarlønnede videnskabelige assistenter og amanuenser under tjenestefrihed til videnskabeligt arbejde blev ikke gennemført. Ej heller blev der som foreslået af det af de to universiteter nedsatte fællesudvalg gennemført nogen forøgelse af bevillingen til understøttelse til trykning af doktordisputatser.

Om regler for uddelingen af de bevilgede nye stipendier å 1500 kr. årlig, se nedenfor side 267.

g. Studenterrådet, studenterforeningerne m. v.

Som formænd for studenterrådene har i universitetsåret 1943-44 fungeret: Det samlede studenterråd: stud. mag. Henrik Glahn; det teologiske: Stud. theol. Henrik Christiansen, det rets- og statsvidenskabelige: Stud. jur. Jens Lomholt, det lægevidenskabelige: Stud. med. Mogens Rydgaard, det filosofiske: Stud. mag. Povl Chr. Nielsen, det matematisk-naturvidenskabelige: Stud. mag. Hans Ove Greve.

Som medlemmer af studenterrådets legatudvalg har fungeret: Stud. theol. Jørgen Johannes Glenthøj, stud. jur. Otto Borch, stud. med. Georg Stakemann, stud. mag. Henrik Lange og stud. mag. Ole Rindung.

Efter at studenterrådet siden april 1941 havde påbegyndt en indsamling af midler til gratis middagsbespisning for økonomisk dårligt stillede studenter, ansøgte rådet i foråret 1943 om et statstilskud til denne bespisning. På tillægsbevillingsloven for 1943-44, jfr. Udkast til forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1943 til 31. marts 1944, side 567, blev der herefter under universitetets konto 17. bevilget et beløb af 10.000 kr. i det pågældende øjemed.

På finansloven for 1944-45, jfr. Forslag til finanslov for finansåret fra 1ste april 1944 til 31te marts 1945, sp. 1851-54 og Liste over ændringsforslag til udkast til forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1944 til 31. marts 1945, sp. 267-70 forhøjedes universitetets konto 17. e. Tilskud til studenternes gymnastik og lejre dels med et beløb af 4350 kr. af hensyn til forøgede udgifter ved driften, dels med et beløb af 1200 kr. + midlertidigt tillæg 20 pct. som årligt honorar til den af tilsynsrådet for studentergymnastikken antagne forretningsfører. Da dette honorar var trådt i kraft fra den 1. juni 1943 at regne blev der på tillægsbevillingsloven for 1943-44, jfr. Udkast til forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1943 til 31. marts 1944, side 567 optaget et beløb af 1200 kr. til udredelse af honoraret for tiden 1. juni 1943-31. marts 1944; desuden blev der af hensyn til forøgede